

BENEDICTI COLVCCII

PISTORIENSIS

DE DISCORDIIS

FLORENTINORVM

LIBER.

Oleo non mediocri dolore eorum perversa ingenia admirari, qui mortalium vitam per se satis miseram improbis consiliis persequuntur. Nam satius esset, ac longe natura nostra dignius fovere hominem innumeris casibus, ac postremo morti de-

A

ben-

bentem, quam & fata eius properando, & adversae favendo fortunae humana tormenta graviora efficere. Quippe quum ceteris animantibus praestantiores illa veluti mancipia teneamus, generositatem deinde nostram potissimum dedecorantes brutis vilissimis servis longe deteriores existunt, qui genus suum natura simile, ac sociabile perdidisse laetantur. Quin etiam, uti apud Ciceronem legimus, plures hominum impetu, quam ferarum mortales cadunt. Quo quid crudelius? Quid nobis divinis muneribus praeditis indignius? Quid denique in Deos Immortales gravius fieri, aut excogitari potest? Etenim quum animus noster Divinitatis particeps Immortalium consilia, atque praecepta pro posse colere, atque aemulari debeat, incomprehensibili quispiam errore captus in hominem ab Auctore maximo nobis tanquam vitae socium, ac praesidii comitem elargitum contra omne fas, piumque inrumperre audet? Nemo vero etiam ex nostra mortalitate opus suum perditum iri pateretur. Semper igitur doctorum hominum iudicium fuit multorum fragilitatis nostrae scelerum Divinam clementiam facillime misereri, nec omnia meminisse, quae naturae agilitate saepe commisimus, si ea praesertim contra viventis Dei praecepta existi-

existitisse gravi dolore afficimur. At si quis ferro humanam societatem, aut aliquo crudeli impetu violare ausus est, hunc difficillimum veniae iter habiturum, quum praecipue non solum ratio, sermoque communis, sed omnia divina praecepta ad mutuam caritatem nos devincire potissimum videantur. Pium vero hominem, salutique communi consulentem quis nostrum Deo simillimum non aestimet? Quum Gentilium Philosophorum scholae praedicent diffinitum illi esse in Caelis locum, quo sempiterno aevo beatissime perfruatur. Sed quoniam res officiose gestae, uti Sallustio auctore didicimus, saepissime mortalium pectora incendere potuerunt, non fuit consilium silentio praeterire memorabile clementiae facinus, quod a Petro Medice Cosmae filio his turbulentissimis temporibus patratum est, qui quum atrocissimos hostes manu teneret, inviolatos abire permisit, ac in maximo omnium discrimine magis crudelitatis crimen, quam ab illis machinatum sibi, suisque caedem extimuit. Verum quia civilibus discordiis potentissimae urbes saepissime corruerunt, pericula gravissima ab illis nuper orta in universa Italia, ac paene Terrarum Orbe complectar. Nam ab initio opportune odiorum orsus, ac paucis

quaecumque Florentiae memoratudigna acciderint, repetens, grave bellum, sed graviorem apparatusum Latinorum Principum describere aggrediar. Quam quidem rem plurimum mortalibus profuturam fore iudico. Quippe advertentes parva discordiarum alimenta facem quammaximam in Italia incendisse, animos cohibere summa ope nitentur, ne tam grandia pericula subeant. Consilia quoque saluberrima, quibus excidio Latinorum obviatum est, docili mortalitati nostrae suppeditare perpetuo poterunt. Quippe si animis nondum odia exciderunt, aevoque nostro grave omnino bellum minitatur; haec tamen pax summa sapientia clarissimorum virorum parta, miseram Italiam, cuius vires diuturna mala attriverant, a funesto interitu revocavit. Cuius quidem rei magnanimus Medices praecipuus auctor existit, qui pacem honestis conditionibus omnibus rebus potiore fore existimat. Hunc profecto talem Virum si quis odio, & livore prosequitur, is non intelligit, quantum stabilitatis mortalitati nostrae afferat vita unius salutis magis publicae, quam suae optime consulentis. Sed alias de virtute eius. Nunc ad inceptum redeo.

Huius belli, quod scripturi sumus,
civi-

civiliumque discordiarum iampridem femina concepta animis fuerant. Sed vivente Cosmo Medice, ac gravissima auctoritate sua pacem suadente quisque aliter pectore sentiens vultu mentis sententiam dissimulare, ac oratione nitebatur. Siquidem plerisque mortalibus multis annis antea Ferdinandi Alphonsi potentissimi Regis filii Regnum, Francisci Sfortiae Principatus, Cosmae quoque dignitas invisa exstiterant. Hi ubi Virum ingenii, atque fortunae opibus praestantissimum discessisse cognovere, Florentinae rati urbis conditionem suis consiliis immutare, illorum imperium deinde facilius evertere posse censebant. Ad hoc accedebat Petri Cosmae Filii adversa valitudo sic eum opprimens, ut multis corporis rarius muneribus fungi posset. Odia namque sic illis mentem eripuerunt, ut non meminerint parentem Cosmam animo magis ea, quibus gloriam est assequutus, quam corpore gessisse. Sed hic locus me tanti Viri vitam, moresque describere hortaretur, ni viribus meis potissimum diffidissem. Quippe tam ingens huius Viri virtus exstitit, ut melius sit de ea silere, quam pauca loqui, uti Crispus de Karthagine sentiebat. Verum enim de morte eius memo-

ratu dignissima minime tacendum esse iudicavi, quum praesertim pauci reperti sint, quorum felicibus natalitiis vita beata, atque fortunata mors respondere valuerit. Hic vero florentissima patria, nobili genere, honestis opibus oriundus non solum familiae suae, sed universae civitati, ac nostro Latino nomini plurimum gloriae virtute sua adiunxit. Siquidem nonnullae exterae gentes, quas rerum nostrarum memoria, uti saepe evenit nostrae mortalitati, effugerat, huius virtutem admirantes quaecumque memoratu digna in nostris sunt, agnovere. Magnificencia vero ineffabilis opibus eius effusa Templorum, ac Palatiorum mole ubique facillime declaratur. Sed communis quoque exitus felicissimus exstitit. Nam postquam summa cum dignitate, ac gloria annis senuit, non gravi morbo captus, sed uti aetate consumptus, finemque vitae prope esse cognoscens omnes cives praestantiores, quibus praecipue Reipublicae cura fuerat, ad praedia sua amoenissima, quae duobus millibus passuum ab urbe distant, una accedere est cohortatus. Nam antea saepe quum illuc iocunditatis gratia secessisset, diversa multitudo consulendi, aut salutandi causa ad eum venire consueverat. Eo igitur
tur

tur die delecta Reipublicae tantum pignora convenerunt. Magnanimus vero Medices primum de Republica differens multa edocumenta divine aperuit. Deinde gravi functus oratione pacem Italiae, civitatisque concordiam sic cohortatus est, ut nihil potius, atque salubrius esse patuerit. Ferunt quippe eo die tantam Medicis dicendi facundiam existisse, ut vitam sibi plerique optaverint, quibus antea livore captis mors gratissima existisset. Dimissis vero civibus Petrum filium secum retinens ei primum praecepit, ne ulla pompa funus procedere pateretur, ac corpus humi condidit in Divi Laurentii Templo, quod magnificentissimis sumptibus ab illo apparatus fuisse constat. Cetera, quae tantus parens tanto filio recensuerit, haud fatis mortalibus compertum est. Petrus lachrymans paulo post Florentiam se deferri praecepit, ibique parentem defunctum illius, ut creditur, mandato cunctatus est. Cosmam vero convocatis religiosissimis, ac sanctissimis viris dixisse ferunt: quicquid ad Rempublicam spectat, atque ad mortales quaecumque pertinent, quantum nostro humano potuit fieri consilio, statuimus. Posthac nemo mortalia commemoret. Quod vitae restat,

alteri saeculo adscribatur. Tum sic divina divina commemorasse, ut qui aderant, non politicum, sed penitus metaphysicis illum fertilissimum iudicaverint. In his sermonibus mediis vir, si quisquam fuit, immortalitate dignissimus et vita migravit. Corpus eius sine magnifico apparatu ad urbem a sanctissimis viris delatum, ac deinde honestissimo procedente funere, uti praeceperat, humi conditum est. Sed memoratu dignum fuit omnes mortales, qui Florentiae aderant, tanto ardore ad honestandas exequias convenisse, ut vere hominem raro mortalitati nostrae concessum sepeliri patuerit. Ex proximis quoque civitatibus, ac Municipiis Legati venire, ut more nobilium pompam funeris decorarent, qui ubi praeceptum eius audire, effusis lacrymis interesse funeri voluerunt. Multi quoque ex remotiori loco properantes ubi sero venire, in Divi Laurentii Templo urbis suae patronum summa, moestitia lugebant. Quin etiam omnes cives livore extincto communem parentem Cosmam fuisse fatebantur. Postea vero in Senatu consultum est, qui honores tanto Viro statui possent. Fuere qui consulerent nummos aureos machinari Cosmae imaginem referentes. Alii item

aeneam statuam sibi in Foro condi, uti Romae magnis viris solitum fuerat. Sed demum sancitum est, ut Cosmas Medices Pater Patriae edicto publico appellaretur, quod parenti nostro Ciceroni contigisse accepimus. Donati Azaroli facundissima exstat oratio, in qua quidem virtuti Medicis hoc elegantissime respondisse confirmat. Hic est exitus Viri aetate nostra clarissimi, quem posterī admirantes maiori laude, clarioribusque praeconiis complectentur. Sed nunc ad rem ipsam redeo.

Post Cosmae obitum omnes, qui Neapolitano Regi, ac Mediolanensium Principi invidebant, urbem Florentiam suspectam reddere conabantur. Nunc siquidem gravia bella instare: nunc civibus onera impendere grandia praedicabant. Horum ductores erant Angelus Azarolus, ac Dietisalvi Neronis filius clarissimi ea tempestate Equites. Hi deinde sibi diffidentes Lucam Pictium militari-
bus muneribus insignem sic commovere, ut unus Cosmae fidissimus Petro filio inimicissimus redderetur. Sed gravi animo Medices ferebat eos ideo civitatem discidiis exagitare, ut sibi tutius adversarentur, quos paterna beneficia magnos, atque claros confecerant. Quippe Pictium Equitem Cosmae dignitas adeo extulit,
ut

ut post eum primarius Florentinae urbis haberetur. Angelus vero, ac Neronius uti parenti optimo Cosmae ob summa merita debebantur. Alter etenim fere adolescens ad amplissimos magistratus, ac ad ingentes opes dextera Medicis fuerat delatus: alter vero multis civibus suspectus, ac deinde in Gracciam relegatus post Cosmae reditum auctoritate sua munitus non modo urbe non caruit, sed plerosque Azarolis adversantes urbe ipse expulit. Ceteri quoque cives ab his vexati cuncti fere singulari Medicis officio debebant. Nam nemo vir ingenuus in hac conspiratione fuit, qui de imperio Florentino cum Cosma penitus non sensisset. Sed discedere a Venetis, & adhaerere Francisco Sfortiae Mediolanensium bello eiusdem regiminis viros mente diversos egit, quos deinde huius Principis cum Ferdinando Neapolitano Rege affinitas, & civitatis Florentiae foedus vehementius agitarunt. Sed eos, ut initio diximus, unius auctoritas retinebat, quod quidem illo vita functo maiores in civitate motus excitare videbatur. Quippe libero ore quid animo quisque sentiebat, palam ubique ferebatur, ac in duas sententias urbe divisa pauci a seditionibus aberant. Sed Petrus Medi-

ces

ces inter funebres lachrymas quemque ad se proficiscentem a tali incepto revocare nitebatur. Ferunt namque prae ceteris omnes Neronēs saepissime monuisse, ne ea conarentur, quae domui suae tam Cosmae gratissimae perniciem, ac excidium parare procul dubio valerent. Ceterum iisdem temporibus ingens iactura in Florentina Republica exstitit. Nam multi negotiatores aere alieno obnoxii fide caruerunt, quod ubi tam in urbe Florentia, quam apud externos cognitum est, quisque fere pecunias Florentinis creditas postulabat. Sed nec sine magnae pecuniae copia creditoribus satisfieri potuit, nec omnes in sententia perstiterē, ut mallent publicum, & suum servare decus, quam aeris alieni deceptores haberi. Plerique igitur urbe abientes summis angustiis eos affecere, qui rem suam illis uti fidis mortalibus crediderant. Haec res omnes urbes commovit, in quibus Florentini cives negotio uterentur. Nam quisque onus suum exagitans sive fidem servare, sive eo loco uti fugitivus abire nitebantur. Demum confectum est, ut pecuniae quampaucis mortalibus crederentur. Artes praeterea, quibus manuum opere plebs, ac multitudo victum sibi parare consuevit, propter

pter hunc metum paene ubique defece-
rant. Ex quo ingens miseria egentibus
evenit. Sed tum latissime patuit acer-
bissimos mortalibus casus volventibus
quanta virtus in uno Cosma Medice
exstitisset. Quippe non seditio, non bella,
non cuiusvis rei penuria tali viro vivente,
uti ille cum Immortalibus sentiret, ac-
cidere potuerunt. Tanti vero Viri inter-
itu minime paene fieri potuit, quin non
modo Florentissima civitas, sed universa
Italia aliquid dignitatis suae amitteret.
Quod quidem Gentilis vates, atque
plerique alii ingenio, & doctrina prae-
stantes eleganti carmine complexi sunt.
Vulgus quoque ignobilis, ac claris viris
invidens alium parentem suum decessis-
se cognovit. His igitur malis undique
insequentibus Florentia discordiis civili-
bus aestuabat. Itaque nihil consilii publi-
ce, parum vero privatim capi poterat. Sed
Lucas Piëtius in dies maior habebatur.
Quippe Petrus dissimilis moribus nec sibi,
nec aliis indulgebat. Sontes uti faces exe-
crabiles arcere, nemini blandiri, maledi-
cta in se aequo animo pati. E contra Pi-
ëtius non modo suas, sed amicorum quo-
que contumelias ulcisci, omnibus assen-
tari, improbis asyli loco esse. Medicem
vero plerique deferentes ad Piëtium his
de

de causis se contulerunt, quorum frequentia multum audaciae attulit. Sed praecipua discidia erant, quum Priores civitatis crearentur. Nam quisque suis favens agnatum, aut amicum exigebat. Quum igitur kalendis Septembris anno Christi Salutiferae Nativitatis MCCCCLXV. Nicolaus Cerretanus Medici fidissimus Vexillum populi assumpsisset multis competitoribus, sed praesertim Neronio Equite aegre tolerantibus, omnibus bonis civibus placuit, ut deinceps Magistratus sorte ducerentur, ne graviora vulnera Respublica persentiret. Huic rei Piētius non repugnavit, ne cum popularibus id maxime postulantibus dissentire videretur. Sed quarto kalendas Novembris Nicolaus Soderinus primus Vexillifer sorte ducitur, cuius quidem Magistratus summam pacis spem civitati attulit. Nam ea tempestate talis vir integerrimus habebatur. Is kalendis Novembris summo Populi applausu Magistratum iniens principio quaedam salubria consuluit, onera vectigalia impendentibus imminuit. Cohortatus quoque cives ad capeffendam derelictam Rempublicam facundis orationibus pectora mortalium vehementissime commovit. Sed nihil sibi gloriosius fuit, quam ingenti aperire animo multorum civium intoleranda facinora

nora

nora, quibus & aerarium, & privatorum aedes miserrime lacerarant. Haec res Pictio, ac plerisque sibi faventibus tanto periculo fuit, ut si tum Medices viribus suis uti voluisset, urbe illi abire facile, cogerentur. Sed quo consilio, haud compertum habeo, Soderinus mentem exemplo mutaverit. Nam alii virum egregium privata iniuria nimium vexatum fuisse asserunt, quod quidam Comites Petro affinitate coniuncti illi adversantes fragile solum sibi concedere recusaverant. Nonnullorum sententia est illum excogitasse Medice everso Pictium facile casurum. Sic duobus potentibus viris avulsis se primum fore. Nos eam rem in medium relinquamus. Satis est post paucos dies immutata mente Soderinum contra omnium opinionem mortalium Pictio adhaesisse, quod quidem Medici, plusquam cuiquam credibile est, molestissimum fuit, non quod cum metueret iam antea clarissimorum civium praesidio munitus, sed quia nemo fere Thoma Equite huius fratre sibi gratior ampliore fide fuerat, & ipse in paterno reditu tam aperte alteram factionem impugnaverat, ut ex tunc magni vir animi fuerit perpetuo habitus. Praeterea talem virum popularibus gratum, ac vitae integerrimum secum esse

cu-

cupiebat. Neque haec sententia Medicis obscura fuit. Nam & per fratrem, & per multos amicos Soderinum vehementissime monuit, ne innocentiam suam, cum fontibus communicans se, & filios perditum iret. Sed post eum diem Soderinus haud satis mente valuit. Nam omissis Reipublicae necessariis novam Magistratum reformationem reficere conatus est, in qua quidem re reliquo consumpto tempore in fine Magistratus sui a populo postulavit, ut militaribus muneribus donaretur. Id paucis antea annis Lucae Pictio invitis forte animis concessum fuerat. Sed aperte repugnantibus Medicis amicis, ac Pictia factione irridente minime id assecutus est. Tum uti derisus domum concessit, ibique dolore confectus & Medici, & Pictio Magistratum suum parum gratum fuisse cognovit. Ferunt Gerium eius filium virum doctissimum, & si quisquam fuit, paterna luentem saepe patrem rogasse, ut a Pictio deficeret, ac ne innocuo Medici adversaretur, quum is Pictio praecipue fide praestaret. Sed ille veluti sponte ruens inexorabiles omnibus aures perpetuo reddidit. Hic Soderini Magistratus apertius urbem seditionibus agitavit. Nam cives chirographo, ac iureiurando utrique factioni adscripti sunt

sunt. Multi praeterea pecuniae ingentem copiam polliciti, uti postea compertum est, externos sic commovere, ut universa Italia contremuerit. Sexto idus Martii Franciscus Sfortia Ianuae, ac Mediolanensium Princeps e vita migravit. Eius filius Galeazus maior natus cum praesidiis in Galliam Transalpinam profectus fuerat. Nam ea tempestate Rex Gallorum cum Regalibus, & Proceribus suis dissentiebat. Is igitur a Rege ob mortem paternam dimissus parva militum manu sine ullo discrimine cunctis admirantibus rediit, conservatumque a Genitrice muliere clarissima Principatum, Ianuae, ac Mediolani nemine recusante est adsecutus. Sed Pictiorum factio uti Francisci Sfortiae Ducis interitu gaudio aestuabat, sic Galeazi felici auspicio indoluit. Legati ad condolendum de morte Principis missi fuerant Bernardus Iunius, ac Luigius Guicciardinus strenui Equites, cum quibus Blanca Princeps Ducis quondam coniux de pecuniis filio credendis Principatus initio agere coepit. Hi Florentiam ad Magistratus litteras misere, quibus declarabatur, quae ab eis cum Principe tractarentur. Sed res opportuna videbatur, ut Blanchae Duci pecuniae traderentur, quum illa.

Flo-

Florentino imperio semper favisset, eiusque coniux moriens omnia sua Florentinorum fidei, quos fratres sibi esse dicebat, piissime commendaasset. Sed quum Senatus pro tempore haberi non posset, primates urbis in publicum Palatium convocati quid Legatis respondendum esset, consuluerunt. Omnium ore sententia fuit, ut Legati XL millia Florenorum Duci promitterent. Iannotius Pictius, ac Dietisalvi Neronis Equites delecti litteras id recensentes per Populi Cancellarium ediderunt. Sed postea convocato Senatu late patuit mentem verbis non respondere. Nam numquam obtineri potuit, ut per Legatos, & tales viros promissa servarentur. Petrus Medices & publica, & sua benivolentia fretus pecunias promissas ex patrimonio suo ad Principem misit. Haec res non parum Pictios perterrebat, quum unius viri tanta munificentia appareret. Arctius igitur & ipsi cum Italicis Principibus aliter sentientibus res suas agitare coeperunt. Sed interea odia acerbissima dissimulare plerique conabantur, pacemque, ac concordiam suadentes a Medice postulabant, ut pars Senatus, quae centum virorum cognominata est, amoveretur, in qua quidem Medicis amici plurimum praevalebant. Erant in co-

ordine omnes cives, qui post Cosmae reditum vexillum iustitiae, populique tulerant, quorumque patres, & avi eo summo Magistratu functi post ea tempora fuissent. Prope idus Augusti Lucas Pictius, Dietisalvi Neronis, Angelus Azarolus ad Medicem magna comitante caterva contendunt, ibique de civili concordia magnifice praedicatur. Petrus nihil minus, quam arma, & seditiones cupiens tam aperte pacem, quietemque affectare se se aperuit, ut nonnulli improbi cives cum metuere rati incoepta audacius sequerentur. Septimo Kalendas septembris Neronius, ac Angelus Equites ad Petri aedes profecti cum ad praedia sua tendere hortantur, dum Priorum novus Magistratus sorte duceretur, idemque Pictium, seque facturos esse promittunt. Fertur eo die Neronium Equitem Petrum suo, & Angeli nomine osculatum iureiurando obtestatum fuisse sine suo consensu nihil quemquam in urbe moliturum fore, datisque dexteris civilem, communemque concordiam promississe.

Medices haud fallere solitus id ex imo pectore dici existimans postridie amoenissima praedia sua petit. Nam recreare invalidum corpus podagris, ac his
fedi-

seditionibus defatigatum cupiebat. Quidam cives in foro profectionem suam irridentes auditi fuere se se iactasse prope diem itineris sui Medicem paenitere. In agro vero Mutinensi, ac Ferrariensi magna Equitum, ac peditum manus collecta primates Bononiae perterruit, ne altera factio vim parasset. Mox exploratores redire affirmantes eam multitudinem ad expellendum Medicem contendere. Tum Bononienses periculum sibi quoque rati ad Priores libertatis Florentinae litteras citatis cursoribus misere, quibus & apparatus, ac verba iactantia retulerunt. Priores ea tempestate inter se dissentientes nihil publice constituunt, sed quisque suis favens rem aperuit. Eodem fere tempore Nicodemus Vir Mediolanensium Principi fidissimus ad Medicem cucurrit, narratque prope Ferrariensium montes innumeros esse pedites omni telorum genere armatos Florentiae minitantes. Raphael quoque Pistoriensis Bononia profectus idem confirmans ad rura Medicis advolavit duobus praecipens filiis, uti omnes per nostrum agrum amicos Cancellariae Factioni colligentes Florentiam contendant. Quidam etiam negotiatores Ferrariae milites quosdam dixisse nuntiant. Petrum cum Pi-

etiodissentire, ac Herculem Mutinae Ducem Pictio equites, ac pedites in auxilium mittere. Adeo Immortales innocentiae favebant, ut ex tot locis Medices vim sibi parari uno fere momento perceperit. Interea Eques Pictius undique affinitate, & amicitia sibi coniunctos domi collegerat. Idem quoque fecerat Eques Neronis, ac Angelus Azarolus. Soderinus etiam, ac magna civium pars arma sumferat. Sed qui Medici favebant, pars domum in urbe, alii vero ad praedia sua contendunt. Petrus ubi tam repentino casu, tamque inopinis insidiis se se agitari cognovit, ut quamprimum ad urbem eum deferant, monet, atque hortatur, quod inimici audientes vehementer perterriti sunt. Siquidem existimabant illum metu, & pavore captum Bononiam, ac postea Mediolanum profecturum fore. Sed Petrus Pompeii casus minime oblitus fuerat, qui si Romae mansisset, victor procul dubio exstitisset. Postquam igitur Medices Florentiam est delatus, concursus ad eum nobilissimorum civium factus est. Multi quoque populares, quibus Soderinus praecipue confidebat, ad Petrum armati profecti sunt. Martelli, ac vatis Karoli filii, & ceteri Medicis aedibus finitimi domos suas omni-

telorum genere complent. Palatium vero ipsius sic institutum est, ut difficillime expugnari posse videretur. Tota vero nocte, quae Iovis diem anteibat, ex urbibus, ac municipiis Florentiam curritur. Plerique vero cives magno pavore perciti non secus, ac aries murum feriret, domus suas observabant. Iovis die, qui subsequutus est, omnes, qui arma sumserant, Medici, aut Pictio faventes eorum aedes petiere. Verum enim tanta armatorum multitudo convenerat, ut duo exercitus in urbe confecti fuerint. Quisque suos exhortatus aut beneficia, aut merita futura ostentabat. Sed duo Petri filii Laurentius, & Iulianus maiestatem avi, patrisque referentes maxime mortalium pectora commovebant. Siquidem, & innocentiam Familiae suae recensentes, & Cosmae in patriam merita fidos efficiebant fidissimos. Commemorabant praeterea summa oppugnationum dignitatis suae ab avo, patreque beneficia suscepta, quorum immemores illi innocuam domum, patriamque perdere conarentur. Vtrumque etiam dixisse ferunt tantas opes ab avo ideo fuisse collectas, ut patriam, & amicos tutarentur: eas effundere paratos esse, ne illi cum patria caderent. Nam sibi regna patere,

atque claras urbes, ubi cum dignitate vitam ducere possent. Sed potius cum amicis suis amissis opibus vitam perdere decrevisse, quam illos in eorum deferre manibus, qui ne quidem patriae percussissent. E contra vero Pictius Eques nonnullorum scelera commemorando, quos ipse servarat, eos vehementer perterrere, severitatem Petri narrare, si in manus suas devenissent: alios ad Magistratus hortari, virtutem, aut genus extollere, pollicendo aliis, aliis minitando armatorum animos confirmare. Petrum vero Medicem viventem Deum per innocentiam suam exorasse ferunt, ut patriae, atque innocentissimae domui succurreret, obtestatumque Christi Redemptoris Imagine tacta fuisse, si se victorem redderet, nullius cuiusvis immanis civis cruorem effundere. Multi quoque religiosissimi viri, multaeque sanctissimae mulieres, quae almae Virgini pudicitiam suam devoverant, civitatis casum deplorantes pro communi salute Immortales piissime exorabant. Operae pretium fuit quot, qualesque preces pro Medicis praesidio ab optimis viris effusae sunt liberalitatem, clementiam, innocentiam parentis, ac filii commemorantibus. Sed profecto florentissima civitas Immorta-

li Deo curae exstitit, qui sapientia clarissimorum civium tanto periculo succurrere dignatus est. Nam memoria mortaliū numquam tantam multitudinem assumptis armis in angustis locis convenisse existimo, quae caedibus, atque humano cruore tanta adhibita prudentia carere potuerit. Fuere nonnulli ea tempestate, qui pontes cum agminibus transfundos esse iudicarent. Id praecipue a Luca Pictio Equite prohibitum est, cuius tantum in factione illa auctoritas valebat, ut eo proelium prohibente nemo praesertim ex externis certare aude-
ret. Verum enim si quovis modo armorum manus urbem invasisset, universa civitas cruore mortalium redundasset. Nam Petri amici tam militari ordine veluti acies influxerant, ut nunquam urbem abire cogerentur. Multitudo praeterea maxima ad eum tota nocte cucurrerat, ita ut initio tumultus pauciores Medices essent, mane vero adversarios multitudine obruissent. Verum numquam Petro victoriam prospicienti suaderi potuit, ut cives sui ferro perderentur, sed in initio profectionis suae in urbem, ac deinde semper nihil aliud curabat, nisi ut depositis armis consiliis, non telis certaretur. Iovis vero die quam tam prope-

discrimina esse viderentur, duos clarissimos Equites Thomam Soderinum, ac Antonium Ridolfum ad Pictios ire cohortatus est Reipublicae salutem implorantes, rogantesque, ne tam florentem urbem a stirpe interire patiantur. Interea duo quoque strenui Equites Iannoëtius Pictius Lucae agnatus, ac Mannus Temperanus eius gener ad Petrum properant: eum communem salutem consulentes. Angelus Episcopus Portuensis Ecclesiae Dei Cardinalis iisdem temporibus forte Florentiam venerat, qui uti divinae religionis cultor, atque doctor cives ad pacem, salubremque concordiam enixus est cohortari. Idem quoque plerique optimi cives suadere nitebantur. Sic bonis viris exhortantibus constitutum est, ut eo die Priores forte, ut solitum fuerat, ducerentur, quibus una cum illis, qui usque ad Kalendas Septembris Reipublicae praeerant, cura totius civitatis existeret. Hoc ab omnibus comprobato summo consensu urna ad publicum Palatium deducta est. Quippe Immortalibus propitiantibus nullus publicus locus armis obsessus fuerat. Nam Silvester Nardius Palatium Dominorum capere conatus a Prioribus Libertatis Petro faventibus prohibitus est, sicque praeclara civitas in tan-

to rerum discrimine libertate non caruit. Hi sorte Priores declarantur Rubertus Leonius Iustitiae vexillifer, Matthaeus Ciarius, Bernardus Paganellus, Iohannes Rucellarius, Bencivenni Gratinus, Bartholomaeus Martellus, Philippus de Lutiano, Silvester Cicha, Zanobius Benintendi, qui ubi Palatium pro more ingressi sunt, quamprimum de Reipublicae salute cum ceteris consulentes primarios cives ad se venire iusserunt. Lucas igitur Piccius, ac reliqui Florentinae urbis Equites, ceterique doctrina, & genere praestantes in publicum Palatium deveniunt. Petrus Medices adversa valitudine captus ambos Filios tamquam fidei suae pignora cum agnatis, ac amicis ad Libertatis Priores accedere constituit. Tum facto silentio multi egregii cives locum dicendi aggressi sunt Reipublicae discrimina differentes. Sed Antonius Ridolfus, ac Iannotius Piccius Equites antea inter se dissentientes facundissima oratione pacem potissimum suadebant. Ambo genere, agnatis, gloria item, ac virtute pollentes maxime mortalium pectora commoverunt. Laurentius quoque Medices sententiam dicere rogatus sic piissime, atque gravissime libertatem patriae deploravit, ut Cosmeadae virtu-

tis memoria civium corda effuderit. Potissimum vero quisque fere casum civitatis secum exagitans unitatem, atque concordiam hortari nitebatur. Confirmatis igitur animis, ac reconciliatis omnes praestantiores cives ad Petrum Medicem uti ad communem parentem contendunt. Lucas Piëtius anteibat Laurentii, ac Iuliani medius: reliqui cives seditionum immemores sequebantur. Postquam vero in aedibus convenere, Piëtius, ac Medices inter se amplexi, atque osculati lacrymas retinere non potuerunt. Medices paterna in Rempublicam amplissima merita, ac sui optimam voluntatem in cives suos commemorando nihil concordia salubrius esse sapientissime differuit. Lucam Piëtium dixisse ferunt numquam se domum Magnifici Cosmae conspexisse, quin memoria illius sapientissimi Viri tamquam divina imago eum moneret, ut talis esset filio, qualis parenti perpetuo fuerat. Ea demum sententia omnium fuit, ut obliti discordiarum cuncti Reipublicae faveant. Discedentem deinde Piëtium Laurentius, ac Iulianus Medices usque ad aedes suas medium deduxere. Magna tum laetitia omnibus bonis erat hominibus, quum inter primates tanta concordia iungeretur. Saturnii die Lucas Piëtius omnes

armatos dimisit. Idem ceteri cives fecere praeter eos, quibus a Prioribus libertatis mandata Reipublicae cura fuerat. Pro certo creditur armatorum multitudinem a multis diutius sustineri non potuisse, quum ea non suppeditarent, quae gentes illae cum telis tantum accurrentes exigere videbantur. Sed memoratu dignum fuit epularum, ac victus quantae copia apud Medices exstiterit. Nam cuique ductori omnia summo ordine parabantur, quae laute vitam sustentare possent: panem, carnes optimas, vina, probatissima undique mortales afferebant. Nam in principio tumultus Petrum monuisse ferunt, ut cibo congrua quoquomodo possent, emere, ac suscipere conarentur: vinum quoque colligerent, cuius eo anno magna penuria fuerat, & augusti mense illo etiam opulenti minime abundabant. A prudentibus hominibus accepi hanc victus solertiam maxime Medici fuisse, quum apud adversarios neque ordo, neque copia talis exstiterit. Sed dum haec Florentiae aguntur, ex omnibus urbibus, Municipiis, villis, ac locis singulis sine ordine militari, sine consilio, sine certis auctoribus huc, & illuc curritur. Plerumque pacis, modo proelii fama vagatur. Alpes vero nostris finitimae,

mae, ut commemoravimus, Mutinae Ducis Equites, ac pedites armatos, imminentesque habebant. Sed coloni nostri, uti fidi mortales, loca ardua observantes gentes illas perterrere, quibus profecto reditus difficillimus exstitisset. Verum enim tumultus, metusque sic mentes mortaliū invaserant, ut nonnulli inimicos exercitus montem nostrum Apenninum transisse crederent: alii Pistorium captum fuisse asserebant. Multorum quoque opinio erat Bartholomaeum Bergamensem Venetorum Ductorem cum maximis militum copiis adventare. Quin etiam magna pars Cisalpinæ Galliæ, ac Flaminiae sic commota est, ut quisque viris, armisque potens vel properaret, vel protectionem suam munire conaretur. Nobis profecto, qui hæc vidimus, fere credibile est quam subito ad loca remotissima hæc fama volaverit, quamque repente apparatu innumeratæ gentes Florentiam, ac regionem nostram petierint. Quod si tanta sapientia Magnanimo Medici, ac ceteris viris immortalitate dignissimis non fuisset, qui certari in urbe florentissima prohibuere, uno proelio universa Etruria tot clarissimorum vatū præconiis celebrata miserrime corruisset. Nam cuiuscunque civitatis, ac Municipii

pii

pii provinciae nostrae viribus , & opibus praestantiores Florentiam armati venerant. Si igitur manu, & ferro resagi coepisset, quis tanto proelio finis esse potuisset? Equidem affirmare audeo post Constantinopolitanum excidium omnibus bonis hominibus luctuosum nullum periculum maius in Terrarum orbe tempestate nostra hoc existisse. Praeterea gentes illae, uti Myrmidones, ac Lycustae feritate pollentes agrestibus telis, & moribus haec nostra, ut vere dicam, pomeria, atque elisos campos sine nostrorum defensione penitus obruissent. Impius ergo haec tam culta novalia miles haberet? Barbarus has segetes? Quippe si proelium in urbe patratum foret, neque relictus ab illis metui, nec eorum rabies a colonis retineri potuisset. Sed Kalendis Septembris, qui fuit uno anno post Nicolai Cerretani dignitatem, Priores libertatis summo populi consensu, summaque totius civitatis laetitia Magistratum inierunt. Ab his missi cives clari sunt ad tutandos Apenninos montes Mutinae finitimos, ne qua vis in nostros fieret. Cursores quoque cum publicis litteris quemque Praetorem adire, quibus de concordia, Magistratus, ac civium omnes certiores reddebantur. Sed quia grave periculum

Rei-

Reipublicae fuerat, primatibus urbis optimum fore videbatur, si populus a Prioribus in publicum consilium vocaretur. Itaque comprobantibus sapientissimis civibus eodem die, quo Magistratum inierant, Priores Libertatis universum populum ad comitia convocarunt. Ipsi vero, ac Praetores urbis, ceterique Magistratus eo descendere, ubi iureiurando publica fides dari consuevit. E conspectu manebant omnes Florentini Equites; doctrina insigniti sequebantur. Postea sedebant reliqui cives, prout aevi aetas, atque generis praestantia postulabat. Populares, atque opifices forum implevere. Laurentius Medices armatus cum nobilium iuvenum caterva tamquam Libertatis Florentinae ductor, atque defensor in forum prodiit. Multi etiam egregii cives eo die arma sumere, ne quid Respublica detrimenti pateretur. Approbante igitur populo Prioribus libertatis, ac eorum collegis summa auctoritas data est, uti viros cum potestate eligant, quibus Respublica, atque imperium curae existat. Nam res ipsa tam gravis hortari videbatur, ut summa potestas delectis viris daretur, qui tantos impetus sua auctoritate opprimerent. Post illius diei comitia quisque civis togatus exstitit. Ita ta-

lis, tantusque populus sex diebus consum-
tis sine ulla caede, sine ullius cruore,
arma deposuit, quod quidem perpetuae
laudi, & universae civitati, & tam prae-
stantissimis civibus communi saluti con-
sulentibus futurum fore existimo. Nam
siquis aliter sentit mala usus mente, per-
niciem non solum praeclarissimae civi-
tati, sed universae provinciae nostrae af-
fectare videtur.

Priores libertatis una cum collegis
suis Octoviros elegere, qui summa po-
testate functi Reipublicae curam susci-
perent. Hi namque fuere Luigius Pi-
ctius, Iohannes Caccia, Leonardus Bartho-
linus, Petrus Malegonella, Nerius Bartho-
linus, Scodellarius, Antonius Guidottus,
Iohannes Blasii, Cherubinus Gallutius.
Sed horum magistratus quibusdam civi-
bus suspectus esse coepit, quum praefer-
tim vererentur, ne illis, quae pararent,
apertum foret. Itaque inprimis Neronius
Eques, Angelus Azarolus, Nicolaus So-
derinus urbe abiere, quod ubi cognitum
est, plerique his consiliis coniuncti ad Octo-
viros deducti sunt. Franciscus Neronis filius
Equitis frater fugere conatus prope urbis
portam capitur. Is ad Praetorem ductus
caedem Petro Medici, filiis, agnatis, ac
multis sibi benevolentia coniunctis para-
tam

tam fuisse profiteretur. Venturum praeterea Herculem Mutinae Ductorem cum equitatu, & peditibus: mox Bartholomaeum Bergamensem magno cum exercitu secuturum fuisse confirmat. Multa quoque in cives nefaria, civibusque amicitia coniunctis constituta commemorat, quae quidem victores ferreos commovissent. Socii coniurationis ab eo panduntur. Haec res Octoviros, ac omnes Medicis amicos maxime patriae, ac sibi cavendum esse commonuit. Quippe tam gravia urbem, agrumque subiisse pericula divina consilia postulabant. Multi quoque alterius factionis antea Petro infesti hoc deinde cognito libertatis memores, & horum malorum ignari. Neronium Equitem, ac reliquos socios nefandi consilii execrantur. Sed Petrus Medices exorat, ne civium sanguis hoc pro scelere effundatur gratissimum affirmans Immortalibus fore, si manus civili cruore non asperferint. Consilium tanti viri Octo, qui Reipublicae praeerant, haud dedignati omnes Neroni, Angelum Azarolum, Nicolaum Soderinum cum filiis exilio damnarunt. Plerisque vero civibus Senatui suspectis Reipublicae dignitates interdictae fuere, armaque crepta, ne illis in patriae perniciem uterentur

tur. Sic divina clementia mortalis unus aetate nostra inimicissimos, ac immitissimos hostes a caede servare potuit. Sed quoniam multi cives octo annos antea Luca Pictio Vexillifero praecipuo auctore vel sibi infesti, vel quod eorum patres, & avi Rempublicam offendissent, exilio damnati fuerant, nonnulli vero in patria viventes Magistratibus fungi nequibant; Petrus Medices auctor existit, ut Senatus, & Octoviri omnibus, qui Reipublicae obtemperaverant, & patriam, & dignitates redderent. Magna igitur laetitia civitas pollens fuit, uti a caede erepta, & paucis amissis multos egregios cives reciperet. Filii, & nepotes Bindaccii Ricasolani clarissimi, ac nobilissimi viri Reipublicae restituti sunt, quorum maiores plurimum gloriae in patriam rebus praecclare gestis attulerant. Franciscus quoque Castellanus Eques strenuus, & omni culpa vacuus Senatui redditus est. Hic unus ex summis viris aetatis nostrae adversam fortunam tam virili animo pertulit, ut ea quidem virtuti suae cecidisse videatur. Interea Angelus Azarolus ad Ferdinandum Regem contendit. Nam, Nerius unus ex filiis suis in exercitu Regali superioribus annis bello Gallico miles fuerat, & ob eam rem a Re-

C

ge

ge ipse, ac fratres magnifice donati ple-
risque municipiis in Lucania summo
cum honore praefuerant. Is apud poten-
tissimum Regem vehementer conquestus
est Petri Medices fortunam ingentem ne-
minem ferre posse: se, ac quosdam egre-
gios cives ideo patria pulsos, quod po-
tentiae suae suspecti forent. Idem fecit
Dietisalvi Neronius apud Mediolanensium
Principem, qui in adolescentia sua hunc
Equitem parentis aulam frequentare co-
gnoverat. Ad hoc accedebat genitricis
gratia, cui ante hos motus nemo fere
Neronio Equite gratior exstiterat. Sed
utriusque consilia facile in auras concess-
re. Nam in rebus mortalitatis nostrae
minima iniuria summorum beneficiorum
memoriam auferre solet. Nec satis est a-
mico multos annos fidem exhibere, nisi
ea perpetua fuerit. Etenim a Florentino
Populo ad Senatus, Principesque Legati
missi fuerant, qui suos exules aperirent,
ne posthac Reipublicae nomine fides il-
lis adhiberi posset. Ex his Antonius Ri-
dolfus ad Ferdinandum Regem, & Lui-
gius Guicciardinus ad Mediolanensium
Principem profecti sunt. Ab his exposi-
tum est, quae Neronius, & Azarolus, ce-
terique illius conspirationis statuerant.
Quippe inter cetera cum Venetorum

Le-

Legatis, ac Ioannis Rainati Regis filiis amicis sic una convenerant, ut expulso Medice, immutataque Florentinae urbis conditione bellum pari animo cum Rege, & Duce gereretur. Praeterea uti victores Cisalpinam Galliam Venetis, Apuliae Regnum Ioanni quondam Lucaniae Principi, Lucam, & Senas Florentinis ascripserant, etsi late pateret Venetos haec ferre non potuisse, sed simulatione imperii Florentini ampliandi Principatum Galeazi Sfortiae concupivisse, quem sibi a Florentinis, praecipueque a Cosma Medice auctore sublatum fuisse profitentur. Postquam igitur Ferdinandus Rex, ac Galeazus Princeps illorum audaciam compertam habuere, qui uti ingrati, ac infidi regnorum suorum excidium machinari audebant, utrumque cum filiis, ac propinquis ex imperio suo abire iusserunt. Hi ubi consilia sua patefacta fuisse cognovere, Dietisalvi Neronis Venetias, Angelus Azarolus Romam celeri cursu petierunt. Ibi aliquanto clementius suscepti de commutandis exiliis cum Legatis Florentinis agere coeperunt. Nam Venetiis Thomam Soderinum, Romae Ottonem Equitem, ac iuris consultissimum convenerunt. Pontifex vero praecipue postulabat, ut hoc illius sui gratia daretur.

Legatorum litterae cum Pontificis petitione Florentiam delatae fuere. Tum a Senatu relegationes illorum voluntate Medice praecipuo auctore concessae sunt. Id magis eo factum est, ut neminem illorum consilia laterent, quamquam Senatus obtemperaturos illos fore putaverit. Nicolao quoque Soderino Ferrariae Principis precibus, ad quem initio confugerat, idem contigit. Nam apud Renatum Regem exilium postulabat. Sed exules hoc beneficio minime freti acquiescere potuerunt. Nam in dies ferociore animo reddebantur. Modo Bartholomaeum Bergamensem adire: nunc Mutinae Principem sollicitare, ac omnia curare, quae bellorum apparatus exigere viderentur. Tum latissime patuit, omnia ab illis simulatione fieri, quo in prima aestate improvisas regiones nostras invaderent. Quo quidem cognito inter Ferdinandum Regem, Galeazum Ducem, Florentinumque Senatum amplissimum foedus percussum est, hisque permissum, uti omnes fida sibi caritate coniunctos in eodem foedere tenere valeant. Huius apparatus Federigus Urbini Princeps Imperator creatus est. Ferdinandus Rex primogenitum suum Calabriae Ducem ad defendendam Florentinorum libertatem se missurum pollicetur.

afferens, si opus fuerit, dextera sua sese
 hostes insecuturum fore. Galeazus quoque
 Princeps Florentinae fidei, ac paternae be-
 nevolentiae memor se praesidiorum suo-
 rum Ducem ardentissimo adventu futu-
 rum esse obtestatus equites, ac pedites
 suos ad bellum parare nititur. Florenti-
 ni vero omnes urbes imperii eorum, ac
 municipia armis, virisque complent: moe-
 nia, & arces muniunt: postremo omnia
 parant, quae non exulibus bellum simu-
 lantibus, sed illis latenter faventibus
 respondere valeant. Nam hoc bellum re-
 legatorum nomine aliorum viribus ap-
 parari videbatur. Quippe Bartholomaeus
 Bergamenſis Venetorum ductor milites
 undique congregabat. Sibi praeterea adhae-
 ſerat Alexander Sfortia Galeazi Ducis
 patruus, ac Sforzinus Francisci Sfortiae
 Principis ex concubina filius, qui tum cum
 fratribus dissentire putabatur. Silvester
 insuper inclytus quondam Iacobi Piccinini
 ductor cum magno equitatu Bergamen-
 sem convenerat. Hercules vero Murinae
 idem facere conabatur. Exules cum his
 ductoribus totam hyemem consumſere.
 Ferunt Nicolaum Soderinum in Veneto-
 rum Senatu orationem habuisse, in qua
 bellum exhortatus omnes urbes, & mu-
 nicipia nostra primo Bergamenſis adven-

tu a Florentino imperio deficere pollicitus est. Nam per totam Etruriam oneraintolerabilia impendi asserebat, seque ubique factiosos homines habere, qui invito animo Medicis potentiam tolerarent. Idem Neronium Equitem persuasum fuisse creditur, ac etiam adiunxisse, Populum Florentiae nolle in bello pecunias consumere, nec fieri posse, ut praesidia tam repentino apparatu suppeditent. His Venetorum Senatus allicitus, quae tamen deinde contra eorum sententiam evenerunt, pecunias suas ductoribus dare non dubitabat. Sed tamen illos tam amplissimum foedus extimuisse constat, qui nunquam aperto Marte pugnare ausi sunt. Sed quoniam provinciae nostrae hoc grave bellum, ut diximus, praecipue imminere videbatur, foederi placuit equitibus, ac peditibus ea loca munire, quae descendentibus hostibus propiora existebant. Rubertus igitur Aragones cum mille equitibus, ac quingentis peditibus in agrum Pisanorum profectus est. Prope vero Bononiam, & Pistoriensium Alpes Rubertus cognomine Ursinorum Eques cum magno exercitu confederat. Interea quisque Senatus, ac Principes, Ductoresque sibi amicos reddere nitebatur. Veneti praecipue Mantuae Principem defatigabant, qui

qui tamen Renati foederi coniunctus est. Taddaeus Imolae Comes vir quidem strenuus, & maioribus suis dignissimus Florentinis favere constituit. Idem facere Astores eius patruus pollicebatur, qui tum Faventiae potestatem retinebat. Sed paulo post multo aliter animo sensit, apparuit. Nam quum Bernardus Corbinellus Florentinorum Legatus ad eum contendisset, quo de foederis conditionibus convenirent, Princeps torvis oculis illum suspiciens multa de Florentinis questus est, ac minitans parum absuit, quin contra ius gentium Oratorem violare ausus fuerit. Sed vir egregius mirissimis verbis pecuniam ad eum detulisse asseruit, quam in propinquo oppido militum metu reliquisset. Hac spe deceptus Astores se mitiorem reddidit. Tum Legatus cum lictoribus Principis tamquam exploratoribus urbe exiens ubi nostris propior fuit, in castra Regalia profectus est. Astores vero uti derisus, saevitiamque suam exagitant, ac Regale foedus metuens Venetorum insignia extulit non veritus ea ab iniuria se tutari posse. Sed longe aliter evenit, quam putarat. Nam Regis equites, ac pedites discrimen suum exagitant, qui se uti amico illi crediderant, omnem regionem Astoris armis, igne, fer-

roque invadere conabantur. Ad hoc accedebat, quod plerique Principis milites Regalibus benevolentia coniuncti eodem fere tempore scripserant, uti ab Astore caverent, qui eis spolia eripere statuerat. Praeterea paucis ante diebus a Regali foedere tamquam illius ductor octomilia nummorum auri susceperat. Haec omnia impetum in eum fieri postulare videbantur. At Astores ubi tam repentino malo se circumventum comperit, Herculem Estensem, ac Foro-Livii Comitem supplex exoravit, ut sibi praesidio essent, ac quo citius potuit, Venetos facinoris sui certiores reddidit. Ipse interea urbem, ac oppida sua munire nitebatur. Hercules iampridem bello opportunus Faventiam venit, ac paulo post Bartholomaeus Bergamensis cum omnibus copiis prope urbem Astoris castrametatus est. Cum Bergamensi Imperatore illius foederis hi fuere: Alexander Sfortia, Silvester Iacobi Piccinini quondam Ductor, Deiphebus Adversae Comitum filius, Foro-Livii Princeps, Hercules Estensis Mutinae Dux, Sforzinus, Astores cum filiis ambis, novissimus vero Carolus Braccii Ductoris bellicosissimi filius. In his castris Venetorum Legati, exules Florentini, Bononienses, Perusini mo-

rabantur. Sed ad impugnandum Astorem Rubertus Ursinus Ductor insignis inprimis accurrit, ac Taddaeus illius nepos, cui Faventiam iure gentium sibi contingentem subriperat: Federigus Regalis foederis Imperator, Rubertus Aragoes, Alphonsus inclytus Ferdinandi Regis Ductor. Mox vero in castra devenit Galeazus Sfortia Dux tam validis equitum, ac peditum copiis, ut magno metui hostibus fuerit. Hi omnes in agro Astoris tribus millibus passuum prope Bergamensem castra sua posuere. Sic ille, qui militiae suae duplicem mercedem speraverat, duos ingentes exercitus magno suo, suorumque incommodo alere coactus est. Omnes quippe uno ore ferunt utraque castra tam claris Ducibus, militibusque floruisse, ut talia aetate nostra rarius exstiterint. Sed Galeazus Dux annis, viribusque pollens proelium prae ceteris appetebat. Itaque saepe ab Imperatore Bergamensi certari postulaverat. Ipse quoque ingenti animo usque ad vallum hostium equitare ausus, illumque compellans se se pudere in angustis locis tot clara agmina sine bellico certamine cunctari asseruit. Imperator nondum opportunum tempus venisse respondit. Pro certo creditur, Venetos ideo moras traxisse, quod exulum

ver-

verbis alliciti alicuius praecipuae civitatis, vel municipii defectionem cunctarentur. Sed ut superius commemoravimus, contra, ac rati erant, evenit. Nam quisque periculum suum animo volvens sic defensionem favebat, ut perpetuo monumento futurum sit, neminem exire ostium debere culminis redditum expectantem. Civitates vero, ac municipia vectigalia impendentia quantae fidei essent aperuere. Nam quaeque moenia, ac arces cives, ac municipes fido praesidio tutabantur. Coloni quoque praesto Praetoris iussu ad opportuna loca contendebant. Vidi ego Pistorienses cives antea inter se dissentientes dies, ac noctes pari mente sic urbem, agrumque tutari, ut eorum concordia ingenti gaudio affectus paene defecerim. Etenim quid civitati meae deest, si cives unitate tenerentur? Loco Pistorium laudabili situm est, fertilissimum, pulcherrimum, & quod maximum esse iudico, mortales fidos, ac cunctis bonis artibus congruentes producere solitum. Sed ea tempestate cives nostri simultates cum hostibus exercere decreverant. Nam praetereundum puto, ne quis me insolentem existimet, quod a plerisque fidissimis sodalibus meis acceperim. Ceterum Florentiae pecuniae undique de-

defluebant. Numquam Senatus Decemviris, qui bello praeerant, onera denegavit. Commeatus lautissime Florentia, ac Bononia in castra deferebantur. Hostes vero Veneti per maritimas Ravennae opportunitates muniebant. Sed ubi Galeazus Princeps tempus teri animadvertit, Florentiam venire constituit. Relicto igitur exercitu cum paucis in urbem profectus ingenti honore, ac summa laetitia susceptus est. In hoc enim adventu multorum improborum ora oppressit, qui sermone ambiguo de eo subvereri videbantur. Tum quoque Cosmae virtus lucidissime patuit, quae quidem in dies maiore laude perpetuo celebrabitur. Quippe potius divinae, quam humanae mentis exstitisse videtur, quod Medices, ac sibi adhaerentes Francisco Sfortiae adeo faverint, ut & inclyta virtute sua, & Florentinorum praesidiis tam grande imperium fuerit affectus. Qua quidem in re Venetis vehementer obviatum est, cum quibus foedera maiorum nostrorum diuturno aevo exstiterant. Sed non minore admiratione dignum fuit, quum superiore bello Gallico Franciscus Sfortia Dux Cosmae dimidium animae tot praesidia Ferdinando Regi misisset, ac mutua affinitate cum eo se se coniunxisset, qui ariete aliquando municipia nostra

stra percusserat. Praeterea nulla Venetorum mentione habita foedus amplissimum inter Regem, Ducem, ac Florentinorum Senatum percussum est. Sed divinum Medicem praesagisse apparuit, Venetorum ambitionem capta Cisalpina Gallia acquiescere non potuisse, sed universae Italiae imperio vindicato Florentinis tum parum fidei praestatueros, quum praesidia nequicquam implorare potuissent. Id satis compertum fuit, quum Briscia praeclara civitas, aliaque municipia a nobis capta fuere. Nam assumtis sibi potioribus Bugianum incensum uti victoriae portionem concesserunt. His igitur Cosma exagitatis Sfortiae, ac Aragonum genus fide, & officio Florentinis amicum parare nixus est, ut hi Duces, & Principes Venetorum potentiae obstantes libertati praesidio esse valerent. Sed ignobile vulgus divina, ac magna consilia nunquam nisi periculo facto complectitur. Omnes itaque invidia patriae carentes ubi Ianuae, ac Mediolanensium Principem adeo adolescentem dimisso Regno nondum fere satis pro paterno funere dimissis lachrymis tanto ardore ad libertatis defensionem venisse conspiciunt, Cosmae laudes ad sidera efferre nitebantur. Princeps vero facundo ore animis

civium revocatis ut civitati ipsi confu-
lant, sibi que permittant belli curam vehe-
menter exhortatus est. Sed dum haec Flo-
rentiae aguntur, octavo Kal. Augusti, quo
die Divi Iacobi solemnitas religione summa
adhibita celebratur, adolescentuli quidam
equitum armigeri pro more ex utroque
exercitu ad flumina equos forte depule-
rant. Ibi primum verbis, deinde manu
ab illis magna audacia certamen ince-
ptum est. Quum vero pulvere prospecto,
ac tumultu propiores milites accurrissent,
quisque insidias metuens suos compellere
nitebatur. Parvo itaque momento plu-
rimae acies infestis armis eo convenere,
ac manus inferere coeperunt. Ex Berga-
mensis exercitu inprimis accurrit Alexan-
der Sfortia, ac Deiphebus Anguillara
iuvenis ferox, & belli avidus. Ex Re-
gali vero foedere primus omnium advo-
lavit Rubertus Aragones, ac quaedam
Mediolanensium Principis acies, & den-
so facto agmine adeo hostes defatiga-
runt, ut Bartholomaeum ductorem ad
suos tutandum necessarium fuerit profi-
cisci. Sed dum manu res geritur, in utro-
que exercitu ingens insidiarum metus erat.
Quisque verebatur, ne hostes consilio cer-
tamina patravissent. Sed Bartholomaei
praecipue agmina sine militaribus signis,
sine

sine ordine magna trepidatione huc, & illuc vagabantur. Rubertus vero ubi se cum paucis ad tam praecipuum proelium contendisse videt, suos brevi oratione cohortatus in medios hostes ingenti animo irrumpit, quem inslyti Ducis, ac sui milites secuti usque ad ductoris cohortem processere hostium acies, & ordinem evertentes. Sed Bergamensis ductor pedibus magis, quam equitibus se se defendere conabatur, quorum tanta apud illum copia fuit, ut innumeri equi nostris militibus eorum gravi periculo corruerint. Ipsi quoque Principi bis sonipes suo maximo discrimine interemptus cecidit. Ex altera vero parte multi mortales ab equitibus trucidati Bergamensem vehementissime terruerunt. Postquam igitur Rubertus se cum equitatu hostem superare animadvertit, ad Federigum Regalis foederis Imperatorem fidos mortales mittit, qui eum hortentur, ut cum suis aciebus victoriam sequatur. Federigus vero, ut creditur, fortunam belli metuens magis eo die concordiam monere, ac unumquemque a proelio revocare, quam manu rem gerere nixus est. Nam in hoc certamine omnis paene dependebat Latinorum conditio. Rubertus vero ubi frustra auxilia se cunctari videt, suis,

ac Mediolanensium Principis audentissime munitus maiore animo, ac ampliore vi hostes aggreditur. Sed nox iam instare videbatur, quae quidem res Bartholomaeum Bergamensem pavore confectum plurimum refecit. Nam pro certo habetur, si dies proelium protulisset, Rubertum hostium exercitum evertisse. Tanta quippe sua, suorumque virtus eo proelio existit, ut victoria illis haud anceps putaretur. Sed invida nox huic insigni Principi summam opportunitatem abstulit, ut sua inclyta virtute aperiret, quantum vis unius mortalis saepissime in bello potuerit.

Huius proelii fama per cursores confestim delata ubique coetus mortalium effecerat. Quippe quum nihil manu gestum ea aestate fuisset, animi more hominum erecti uti quisque mente sentiebat, rem votis suis respondentem audire cupiebant. Galeazus Princeps indigne ferens exoptatissimae pugnae non interfuisse ad castra brevissimo tempore advolavit. Ibi omnes fere equos pulchritudine, ac cursu valentes ab hostibus effeminato more comperuit interemptos. Ex quo mente complexus est, si proelio interfuisset, victoriam libi ancipitem esse non potuisse, quum id ex ignavia, ac desperatione inimicorum

eve-

evenisset. Ex utroque exercitu multi milites acriter vulnerati fuere. Sed praecipue magno discrimine non caruerunt Hercules Estensis Mutinae Dux, ac Deiphebus Anguillara, de quorum vita diutius dubitarum est. Bartholomaeus Bergamenſis inducias quadraginta dies postulavit hac conditione adhibita, ut tribus ante diebus more legitimi belli praedici certamen deceat. Galeazus Princeps, ceterique ideo sibi assensere, quod Savoniae Dux genere Gallus Regi infestus municipia sua aggredi parabat. Data igitur mutua fide Mediolanensium Dux Bononiam profectus, ac deinde per Ferrariensium agrum iter faciens ad Principatum suum rediit, moxque magnis copiis Ducem minitantem aggreditur. Sed Ferdinandus Rex interea bellum protrahi animadvertens suspicionibus Venetos consumserat. Nam si vera fateri volumus, illorum belli fortuna maxime in Sforziadae genere consistere videbatur. At quis existimet, Alexandrum familiam suam extinctum ire potuisse? Iisdem fere temporibus Alphonsus Aragoſes agrum Astoris populatus est. Ea res magnam copiam commeatus peperit. Nam coloni per foveas immisso frumento pauperiem simulabant. Sed ubi plerique ex illis a militibus capti ad Arago-

gonem Ductorem devenere, mortem verentes pro vita loco proemii cibaria pandunt. Sed praeda haud incruenta fuit. Quippe multos ex militibus inconsulte vagantes montani agrestes obtruncavere. Pars praeterea agri illius vastis rupibus munitissima est, tantumque loci natura valet, ut haud tuto bello cuiusvis copiarum tentari possit. Sed Ductor Alphonsus austero corpore acriore animo Hispanos milites ductabat, qui uti apud auctores est, quemvis laborem ferre, nec retro fugere dociles perpetuo exstiterunt. His peractis illius anni aestas consumpta est. Ex quo colligi decet, magis animo Latinorum Duces, quam manu bella gessisse, magisque metu miserae Italiae, quam caede nocuisse. Properante igitur hyemandi tempore Bartholomaeus Bergamensis in planitie, ac maritimis oris Ravennae militibus suis stationes constituit relictis Faventiae plerisque ductoribus, qui Astorem pavitantes tutarentur. Alphonsus Aragones Arretium petiit. Rubertus Ursinus cum Taddaeo Imolam profectus est. Federigus inter Bononiensium, ac Pistoriensium colles consedit. Alphonsus Regis filius, & Rubertus Aragones in agro Pisanorum classes suas habuere. Sed dum inclytus Calabriae Dux Pisas vera-

D

sus

sus contenderet, Florentia transiens a Senatu, civibusque summo honore aliquot dies susceptus est. Ibi Princeps paternae Maiestatis nomine aperuit eandem, communemque fortunam Florentino Populo, ac suis Regnis perpetuo fore. Se a parente Rege ideo in Etruriam missum, ut dextera sua eorum libertatem tutaretur. Postea vero Medicem amplexus, atque osculatus se tertium filium suum esse asseruit, nec aliter dignitatem eius, ac Regna Patris defensurum fore. O felices aedes, quae nobis prospicientibus tot, & tales divini cultus, atque humani imperii Principes Cosmum, & Filios salutantes saepissime susceperunt! Omnes profecto, qui invidia, uti Christi nomen profitentes decet, carere voluerint, facillime iudicabunt, nullius domum in civitate libera tanta insignium virorum frequentia floruisse. Sed hi ambo Duces amplissima fortuna pollentes mea sententia Petro Medici plurimum gloriae attulerunt, quum in tam tenera aetate tam ardenti, regalique animo populi sui libertatis, ac familiae suae dignitatis propugnatores ipsi accesserint. Post eum diem Alphonsus Princeps Florentiam uti patriam, cives uti fratres perpetuo habuit. Dum haec aguntur, quidam

dam coloni Astori notissimi Dovadolae defectionem statuere, quod oppidum prope Apenninum situm est. Res opportuna videbatur, quum eius potestas Astoris generi multos annos antea extitisset. Erant ibi cum subsidiis Franciscus Florentinus, ac Raphael Pistoriensis uterque oppidanis se vehementer credens. Sed ubi Silvester quondam Iacobi Piccinini Ductor ex improvviso moenia aggressus est, nostri pro tempore instare conabantur. Mox oppidanorum perfidia cognita quisque strenuus in arcem confugit. Ad eam vero impugnandam omnibus belli tormentis magna equitum, ac peditum multitudo accesserat, non secus ac pro maxima re certaretur. Demum irrupto, ac incenso arcis muro potissimum ea patuit. Raphaeli, ac Francisco Centurionibus vita ab hostibus reservata est, ac uterque cum aliis captivis auro vitae conditionem redimere iussus custode fido servabatur. Huius oppidi defectio omnia immiscere, ac commovere videbatur. Ex nostris propiores statim accurrerunt. Deinde Alphonfus Regis filius, ac Rubertus Aragones prope finitimas Alpes cum infestis copiis confedere. Sed deinde consultum est, ut ea hyeme pro redimendo oppido incepta non patrarentur.

Munitis igitur opportunis locis quisque ad stationes suas rediit. Silvester, qui in Dovadolae expugnatione malo omine capite vulneratus fuerat, Ravennae periit. Hic vir militari gloria insignis exstitit, ac omnia vivente Iacobo Piccinino belli gravia gesta per eum tantum laudis sibi concefferant, ut utrumque amplissimum foedus eius amicitiam, ac fidem in hoc bello postulaverit. Ille vero, uti saepius deliberando res mortalium procedunt, Bergamensi adhaerere constituens mortem sibi miserrime conscivit, quae quidem res longe gravior, quam accepti vilis oppidi laetitia exstitit.

Interea Ferdinando Regi, ceterisque foedere coniunctis concionem Principum opportuno loco haberi placuit, ut consulerent, quid in nova aestate agendum videretur. Alphonsus igitur, ac ceteri Duces Mediolanum petiere, quo Legati Regis, ac Florentinorum convenerant. Ibi multis rebus exagitatis consultum est, ut omnia, quae bello usui essent, repararentur, ac non solum terrestria, sed etiam maritima certamina augerentur. Ferdinandus Rex classem ingentem edidit. Idem Ianuenses, Florentini, ac Plumbini Princeps fecere, ne quum terrestri proelio minime cessissent, mari cedere videren-

rentur. Hoc grave Venetis esse apparebat, qui omnibus fere Mare tenentibus infestis tam amplissimi foederis classem munitissimam metuere cgebantur. Sed Venetiis quoque, ac Ferrariae multa in dies agebantur, quae suspicionem belli afferebant. Quippe quum milites ab illis quotidie describerentur, exules quoque Florentini ibi magno honore haberentur, eadem illos consuluisse putabatur. Sed non solum in Italia suspectae res animos opprimebant, sed in Gallia quoque Transalpina magni motus existebant. Teutonici quoque, & Angliae Principes inter se dissentiebant. Teucrorum vero Imperator huc, & illuc classem ducens maritimas oras vehementer perterrebat. Sic Terrarum paene Orbis incendio aestuabat. At Paulus Pontifex Romanus, qui semper se medium fecerat, Legatos Latinorum Principum, ac Senatum Romam venire exhortatus est, ibique multa de pace consulens omnino arma deponenda esse piissime monebat. Omnibus quidem pax tutissima res fore videbatur. Sed conditiones pacis concordiae animo provenire minime apparebant. Dum vero haec Romae aguntur, Taddaeus Imolae Princeps, ac Alphonsus Hispanus Ducis Calabriae peditum Dux Oriolum munitissimum, ac fertilissi-

num Astoris oppidum aggrediuntur, eo-
que vi magna potiti municipes Astori
fidus uti hostes habuere. Qui vero Tad-
daei parenti grati exstiterant, summa
clementia conservati fuere. Nam Astores
mortuo fratre Oriolum per defectionem
susceperat. Ex ea captivitate pollens prae-
da militibus evenit.

Interea Ludovicus unus ex nobilibus
Januae urbis Sarezanam, ac multa oppi-
da munitissima suscepto magno auri pon-
dere Florentinorum imperio concessit. Is
adversus Principatui Mediolanensem, ac
Ianuensem Ducis perpetuo fuerat. Sed
ea tempestate universo foederi usui puta-
batur, ut nullus Lunensium agri locus
ab hostibus caperetur. Verum haec lo-
ca maxime Florentino regno opportu-
na existunt. Quippe Pisis ex ea parte op-
pugnatio plurimum minabatur. Galeazo
quoque Duci potius fuit ea munitissima
oppida Florentinos, quam imperii sui
hostes observare. Haec res Petri Medi-
cis consilio confecta est, qui & Etru-
riae, & Ianuae fauces tenendas esse iudi-
cavit, quod quidem sibi summae gloriae
exstitit, quum in tam vulgi opinione an-
cipiti bello exoptatissimum Principatum
patriae ditioni adiunxerit. Ad ea muni-
cipia regenda a Florentinorum Senatu

Iohannes Ridolfus vir integerrimus, ac sapientissimus Praetor mittitur.

Ceterum quum in prima aestate maximus omnium apparatus belli eminere videretur, iamque denudati enses vastitatem Italiae nobis misere minarentur, Paulus Romanus Pontifex iterum Legatos Latinorum Senatum, ac Principum accersiri iussit. Tum arctiore nixu pacem suadere non destitit, monuitque omnium exercitus Teucrorum rabiem insequi. Septimo igitur Kal. Maii Pontifex Maximus convocatis divinae Religionis publice, ac humani imperii Proceribus pacem omnibus Christi nomen profitentibus clementer summo omnium applausu evangelizavit, atque indixit: Hic patria Venetus, genere Barbo Eugenii PP. Quarti nepos existit. In hoc vero belli apparatu tanta sapientia usus est, ut si pacis conservator, veluti auctor fuit, habebitur, Sanctissimis Pastoribus merito coacquandus esse videatur. Quippe clamore undique sepius nunquam e sententia dimoveri potuit, quo Italiam bello everti pateretur. Quin etiam exercitum amplissimum, quem Neapolionus Ursinus prope Ariminum suo iussu ducabat, utrique foederi favere prohibuit. Omnia denique extrinsecus ab eo gesta

summa laude clarissima exstiteret. Sed multorum erat opinio longe aliter illum mente agitare. Verum enim vero reliquum vitae, quod superest Pontificio suo, utrum illi gloriae mortalium invidentes, vel nos aetatem nostram virtute florentem exoptantes errore teneamur, aperiet. Ceterum pax evangelizata a Summo Pontifice a multis ibi residentibus claro praeconio laudata est. Erat ea tempestate Florentinorum Legatus Ortonius iuris consultissimus, ac militaribus muneribus a Paulo Secundo Romano Pontifice donatus. Hic, ubi ad eum dicendi locus accessit, sic omnibus intentis exorsus est.

Quamquam immortalis Principis amplissima in nos quotidie munera emanent, atque incomprehensibili largitate effluant; in tanto nunc tamen gravissimi belli apparatu clementiam illius pariter, ac sapientiam haec nostra mortalia piis oculis conspexisse existimo. Quippe quem pacis auctorem Deus Omnipotens tam gratissimum in Terris, atque exoptatissimum adhibere potuit, quam Te, Beatissime Pater, communem omnium parentem, qui Christi unigeniti sui nomen religiosissime profitentur? Credo equidem, nec vana fides, hos omnes potentissimorum Regum, Senatum, ac Principum egregios Oratores eandem sententiam reti-

nere. Sed Florentini Populi, cuius Legationis munere fungor, voluntatem non obscuram quidem paucis aperiam. Nunquam Senatus noster, Beatissime Pater, nisi summis laceffitus iniuriis pace bellum mutandum esse iudicavit, sed pacem uti divino munere mortalibus elargitam summa religione semper colere nixus non minus communi salutis, quam suae perpetuo consulabat. Nuper vero animadvertens equitum, ac peditum copias pulcherrimae provinciae nostrae divino, ac humano iure abrupto impie minitari, tanto ardore bellum cupiebat, quanto mortalium pectora accepta iniuste contumelia unquam coalere valuerunt. Sed ubi pacem divina ora tua intonueri, parenti optimo, ac Viventis Dei Filii Vicario obtemperandum esse iudicavit. Nam profecto neque Sanctitati tuae resistendum erat, neque illa ea postulasset, quae devotissimis filiis se se sibi credentibus officere potuissent. Etenim quum Florentinorum Senatus, atque Populus Ecclesiae Dei propugnator saepissime exstiterit, nunquam Apostolicam Sedem etiam in maximis, ac periculosis bellis reliquerit, Pastores hac urbe pulsos uti senes parentes foverit: nunc eundem animum liberum, atque solutum tibi Pontifici exoptatissimo praestare nititur, quum impio ferro laceffitus nulli gentium

tium Principi cedere voluisset. Nemo praeterea sanae mentis veretur, ut eas conditiones pacis Sanctitas Tua imponat, quae a tam amplissimo, atque potentissimo foedere ferri non posse videantur, quum praesertim non bello victi, non excidium nostrum extimescentes, sed auctoritate tua tantum freti magis parcendo illi obtemperare, quam ulciscendo obsistere cupiamus. Quippe novimus, Beatissime Pater, Te Christi Viventis Dei vicem gerere, apud quem Graeci, aut Latini distinctio nunquam exstitit. Nos quoque hodie uno sanguine redempti, uno Baptismate insigniti unum Te Pastorem, communemque Parentem & credimus, & profitemur. Sed ingens virtus Tua etsi saepe antea, nuper tamen in hoc gravissimo bello Summum Pontificium viro sapientissimo contigisse aperuit. Etenim praedicantibus multis duces tuos una cum hostibus nostris in Etruriam properare, maluisti innocua servare arma, Teque pacis praebere auctorem, quam plerisque fidem adhibere, qui maximas dignitates, ingentes opes inaudita cupidine capti ferre minime potuerunt. Sed quo iure perdit homines Sanctitatem Tuam ad bellum Florentino Populo inferendum provocare conabantur? Ut gentem scilicet nostram religiosissimam, & quae contra potentissimos
Im-

Imperatores, atque Reges pro Ecclesia Dei
 gravia bella saepissime gesserat, tuis viri-
 bus impugnarent, quibus etiam faventibus
 egregios cives, & de Republica nostra
 optime merentes, ac insuper mirabili divi-
 ni cultus religione praeditos e patria pelle-
 re posse iactabant. Verum sapientissima mens
 tua omnia impia consilia nequicquam
 fuisse suscepta aperuit, piosque servandos,
 non impugnandos fore censuit, ut immani-
 tas mortalium virtutem, ac arma Sancti-
 tatis Tuae facilius extimesceret. Patere
 aequo animo, Beatissime Pater, me a San-
 ctitate Tua insigni militiae munere dona-
 tum aliquanto sermonem protrahere. Nae ea,
 quae mente complector, hos etiam praestan-
 tissimos, ac immortalitate dignissimos viros
 ulla iocunditate afficerent. Quippe nihil
 gratius, nihil acceptius, nihil suavius no-
 bis omnibus esse debet, quam gloriam San-
 ctitatis Tuae quotidianis usurpare sermo-
 nibus, qui salutis nostrae auctorem primum
 imitatus mediator piissime exististi. Soleo
 igitur, Pater Optime, de felicitate tua uti
 potissimum illi debens saepissime cogitare,
 nec invenire consuevi quicquam humanae
 gloriae tuae exoptari potuisse, quod summa
 laude non fueris affecutus. Multa praeter-
 ea in hoc felici Pontificio praeclare ges-
 sisti, quae mortalitatis nostrae praestantio-
 ra

ra viribus immortalitatem tuam perpetuo celebrandam esse profitentur. Sed unum adhuc superesse existimo, quod quum favente Immortali Deo, ac virtute tua comitante complexus fueris, te Sisto, Cornelio, Silvestro, ac reliquis Sanctissimis huius almae urbis Episcopis merito coaequabimus. Hoc tantum Tibi continget, Beatissime Pater, si Teucrorum immanitatem, quae nimium in nos progressa est, haud inultam esse permiseris, dum omnes fidei tuae crediti nihil ab te requirere poterunt. Tum virtutem tuam admirantes parem superioribus illis, quos modo nominavi, Pontificem habuisse uno ore fateri non desistent. Sed amplissimum iter huius perfectionis hodierna die consecutus es, quum pacis universalis auctor prohibuisti Italiam Provinciam invictissimam, & quae cunctis gentibus imperaverat, admirandam virtutem in viscera sua convertere. Nec quicquam aliud magis sapientissimam mentem tuam excruciare censeo, quam ut non potueris hanc labem ex nostro divino cultu pacatis Latinorum Principibus remove. Scio Te cogitare, quanta Imperatoris Constantini fides, pietas, magnificentia inaudita, ac omnino admiranda in Apostolicam Sedem exstiterit. Illius amplissima officia Te ad ulciscendum Christianissimi Principis imperium dies, ac noctes

*Æres provocare existimo. At Virgines raptæ, Reliquiæ Sanctorum incensæ, eversa Dei templa quo Te languore afficiunt? Quid si ea tempora meminisse volueris, quæ Te civem, & patria Venetum referebant? Quæ gens ab immanitate illa barbara graviores poenas dedit? Quam generosa Venetorum prosapies? Quæ suo nobilissimo cruore in summis, ac inauditis cruciatibus innumeros enses belluarum immanium cruentavit. Sed nunc communis Parens omnium Christianorum vulnera sentis. Te ergo cruci affixum, a volatilibus decoriatum, in medio septum diutius perpeti poteris? Verum enim vero non erat Italia deferenda tam intestino bello fremens nec Te decebat prius in Teucros arma Christianorum convertere, quam placatis fortissimæ gentis animis, cuius inclytæ virtuti immanitas barbara cedere cogeretur. Nunc nunc, Beatissime Pater, ensis noster denudandus est, ut simultates, furoremque mente conceptum in atrocissimos Dei hostes viriliter effundere valeamus. Quis veretur cuiusvis robur occasurum fore, si hæc nostræ copiae equitum fortissimorum, ac peditum ad illud evertendum Te præcipue ductore deferantur? Duo Pauli in hac urbe immortalis gloria Consules fuere. Alter Cannensi proelio pro patria pugnans viriliter cecidit: alter Persen potentissimum
Mace-*

*Macedoniae Regem. cum tribus filiis ad
banc urbem ante currum memorabilis trium-
phi captivum duxisse praedicatur. Duo quo-
que Pauli Apostolatu in Viventis Dei ci-
vitate functi sunt. Alter vas electionis
fuit, quem praedicatione, & suis sacris
telis Eidem Christi tutantem ab impiis ho-
minibus interentum fuisse credimus. Tu
vero, Beatissime Pater, alter Paulus ex-
istis, cui huius immanissimi Principis vi-
ctoria debetur, ut altero interento, alte-
ro triumphante gentilitati minime gloria no-
stra cessasse videatur. Tunc, ut diximus,
immortalitatem omni ex parte consecutus ab
auctore nostro Deo ex militante ad Eccle-
siam caelestis Imperii triumphantem dedu-
ci merito poteris. Omnes quoque divini cul-
tus memoriam celebrantes una voce clama-
bimus: Ecce hic duobus Deciis, qui in
hac urbe Consules fuere, longe praestantior
omni copia abundans non pro mortali Re-
publica, sed pro Christi nominis honore se
se devovere non dubitavit. Nos igitur glo-
riae tuae, Beatissime Pater, praecipue fa-
ventes hanc almam pacem a Sanctitate tua
omnibus Christo Viventi Deo credentibus
evangelizatam piissima mente complectimur.
Et ut finis exordio nostro respondeat, Tibi
illius auctori maxime gratulamur, quum
praesertim omnes Te, uti illius inventor
existi.*

*exististi, sic eius defensorem, ac propugnato-
rem fore perpetuo sentiamus.*

Postquam Ottonius Vir clarissimus
assedit, omnes, qui aderant, huius pacis
tutorem Romanum Pontificem fore, si
mente valere vellet, facillime iudicabant.
Sed ubi pacis fama per Italiam advola-
vit, incredibile est memoratu, quam
grata, quam iocunda, quam denique ex-
optatissima appareret. Immortalibus per
supplicia in templis gratiae actae fuere.
In omnibus fere civitatibus, ac municipiis
faces incensae, ac cetera laetitiae si-
gna Pontificis, ac Italiae sapientium
consulta comprobare videbantur. Ducto-
res ex statione sua contra morem mini-
me exierunt, sed ut quisque hyemave-
rat, loco haud amotus alterum obser-
vare videbatur. Adeo quippe mentes mor-
taliū grande bellum apparari sibi asci-
verant, ut suspicio haud facile dimoveri
potuerit. Interea Divi Ioannis Baptistae
festivitas subsecuta est. Eius cura Fran-
cisco Berlingherio inveni solertissimo,
ac Musarum amicissimo, quibusdamque
aliis nobilibus a Senatu mandata est. Tan-
tus vero apparatus, tantaque pompa so-
lemnitatis illius existit, ut quisque eam
conspiciens Florentiam non imminuisse opes
bello iudicaverit. Ad eam celebrandam,

Al-

Alphonſus inclytus Dux, ceterique Principes, innumerique externi convenerant. Sed inter cetera praeclare geſta triumphus quidam miro ordine proceſſit. In eo P. Scipio triumphali curru veſtus priſcorum temporum memoriam effudit. Ceterum conſumta paene aeſtate Bartholomaeus Bergamenſis in Galliam Cifalpinam cum copiis rediit. Alphonſus Princeps a paterna Maieſtate in Regnum revocatus eſt. Hic Florentiam proficiſcens tanto honore, tanta benevolentia ſuſceptus eſt, ut magis civis, quam foedere coniunctus videretur. Inclytus Dux facundiſſima oratione functus patris Regis, ac ſuo nomine ſe perpetuo Florentini Imperii deſenſorem obteſtatus eſt. Quum vero a Vexillifero Populi pie oſcularetur, lachrymans omnium pectora civium, qui frequentia magna convenerant, ſic commovit, ut extincto odio, & livore quiſque felices ſibi dies cum ſummo imperio exoptaret. Ingentibus praeterea muneribus auro, gemiſque pollentibus uti libertatis deſenſor magnifice a Florentino Populo donatus eſt. Sed piſſimum fuit, quum venia a Senatu ſuſcepta Petrum Medicem adierit. Nam virum fortunatiſſimum, ſi quiſquam fuit, amplexus, atque oſculatus exorabat, ut non ſecus ſibi, quam duobus clariffimis
filis

filiis se carum esse iudicaret. Tactis deinde Regalibus armis obtestatus est, se dignitatem nobilissimae familiae suae, uti regna paterna perpetuo defensurum. Laurentio deinde, ac Iuliano effusis lachrymis communem parentem piissime commendavit. Sed Medices uti gratissimi mortales haud mediocri magnificentia inclytum Ducem prosecuti sunt. Nam pretiosissima singuli dona tamquam benevolentiae pignora Principi elargiti fuere. Hac enim egregia laude ea Domus semper floruit, ut neminem officii sui paenitere debeat. Inclytus igitur Alphonsus Dux magna gloria cum copiis in Regnum rediit, optimaque auspicia attulit, ut paterno, avitoque imperio dignissimus haberetur.

F I N I S.

1. *[Illegible]*
 2. *[Illegible]*
 3. *[Illegible]*
 4. *[Illegible]*
 5. *[Illegible]*
 6. *[Illegible]*
 7. *[Illegible]*
 8. *[Illegible]*
 9. *[Illegible]*
 10. *[Illegible]*
 11. *[Illegible]*
 12. *[Illegible]*
 13. *[Illegible]*
 14. *[Illegible]*
 15. *[Illegible]*
 16. *[Illegible]*
 17. *[Illegible]*
 18. *[Illegible]*
 19. *[Illegible]*
 20. *[Illegible]*
 21. *[Illegible]*
 22. *[Illegible]*
 23. *[Illegible]*
 24. *[Illegible]*
 25. *[Illegible]*
 26. *[Illegible]*
 27. *[Illegible]*
 28. *[Illegible]*
 29. *[Illegible]*
 30. *[Illegible]*
 31. *[Illegible]*
 32. *[Illegible]*
 33. *[Illegible]*
 34. *[Illegible]*
 35. *[Illegible]*
 36. *[Illegible]*
 37. *[Illegible]*
 38. *[Illegible]*
 39. *[Illegible]*
 40. *[Illegible]*
 41. *[Illegible]*
 42. *[Illegible]*
 43. *[Illegible]*
 44. *[Illegible]*
 45. *[Illegible]*
 46. *[Illegible]*
 47. *[Illegible]*
 48. *[Illegible]*
 49. *[Illegible]*
 50. *[Illegible]*
 51. *[Illegible]*
 52. *[Illegible]*
 53. *[Illegible]*
 54. *[Illegible]*
 55. *[Illegible]*
 56. *[Illegible]*
 57. *[Illegible]*
 58. *[Illegible]*
 59. *[Illegible]*
 60. *[Illegible]*
 61. *[Illegible]*
 62. *[Illegible]*
 63. *[Illegible]*
 64. *[Illegible]*
 65. *[Illegible]*
 66. *[Illegible]*
 67. *[Illegible]*
 68. *[Illegible]*
 69. *[Illegible]*
 70. *[Illegible]*
 71. *[Illegible]*
 72. *[Illegible]*
 73. *[Illegible]*
 74. *[Illegible]*
 75. *[Illegible]*
 76. *[Illegible]*
 77. *[Illegible]*
 78. *[Illegible]*
 79. *[Illegible]*
 80. *[Illegible]*
 81. *[Illegible]*
 82. *[Illegible]*
 83. *[Illegible]*
 84. *[Illegible]*
 85. *[Illegible]*
 86. *[Illegible]*
 87. *[Illegible]*
 88. *[Illegible]*
 89. *[Illegible]*
 90. *[Illegible]*
 91. *[Illegible]*
 92. *[Illegible]*
 93. *[Illegible]*
 94. *[Illegible]*
 95. *[Illegible]*
 96. *[Illegible]*
 97. *[Illegible]*
 98. *[Illegible]*
 99. *[Illegible]*
 100. *[Illegible]*

THE